

llibres

NARRATIVA

Amistat, amor i do de l'embriaguesa

La nova novel·la de Ray Loriga ofereix una prosa àgil, "esportiva", guiada per una imaginació fèrtil i per una observació al límit, que de vegades voreja l'absurd

J.A. MASOLIVER RÓDENAS

Ray Loriga (Madrid, 1967) se l'ha definit com a pertanyent a la generació Kronen (per *Historias del Kronen*, de José Àngel Mañas) o a la generació Z, però en realitat és un escriptor únic, com a única és la seva projecció pública. Marcat pel rock and roll i, sobretot, pel cinema com a guionista, com a director va dirigir la seva novel·la *Caídos del cielo* (1995) amb el títol *La pistola de mi hermano*, del 1997. Comença a estar dalt de tot amb la seva novel·la *Héroes* (1993), a la qual segueixen títols com *Tokio ya no me quiere* (1999), *Trifero* (2000), *El hombre que inventó Manhattan* (2004), *Za Za, emperador de Ibiza* (2014) o *Rendición* (2017). Una escriptura sempre inconfusiblement seva i sempre renovadora, com ho és ara *Cualquier verano es un final*.

Camilo José Cela escriu a *La familia de Pascual Duarte* que "la acabo de leer de una tirada, aunque según Herodoto no es una forma noble de lectura", i és així com Loriga ens convida a llegir la seva. Una fascinació que no resideix en la trama, original però que es pot resumir en unes quantes línies, sinó en l'escriptura. Loriga ha arribat a dir que "cada vez que no sé qué decir, voy silbando", i aquesta és la sensació que ens produeix aquesta prosa àgil, "esportiva", guiada per una imaginació fèrtil i per una observació portada al límit, que de vegades frega l'absurd. Narrada en primera persona i a tall de confessional, el punt de partida o l'eix de la novel·la és en el tumor cerebral de Loriga, que és el del narrador, Yorick (pel bufó de Hamlet, ja que no és el seu veritable nom): "Estuve muerto durante un par de minutos largos", les conseqüències del qual van ser "una persistente paràlisis facial i una enorme molestia en el párpado derecho y el ojo que este debería cubrir". Dirigeix la seva pròpia editorial "de clàssics atípics" il·lustrats per la dibuixant Alma, cosa que explica la

referència a una sèrie d'escriptors (Gogol, Txékhov, Sterne, Walser, Chesterton, Cheever o Kathy Acker, entre molts d'altres), a què s'afegeixen referències a pel·lícules o a cantants. Hi ha minucioses referències al seu caràcter, un home que manca de grans ambicions, "soy un mediocre". El seu pare va morir atropellat per un camió. La mare "no había trabajado nunca, fuera del deprimente trabajo del hogar". Troba una feina, i la petita editorial del fill tira endavant gràcies a la seva tia Aurora, "una señora requetefina, viuda a su vez del hermano de mi padre, dueña de un temperamento insoportable".

En Yorick comparteix protagonisme amb en Luiz, que ha decidit suïcidar-se i troba una residència on morir, amb les seves cabanetes suïcides. Neix entre tots dos "una monumental amistat", i els uneix sobretot una callada història d'amor. Però els dos se senten també atrets per Alma Lavigne, un amor també callat que provoca en el narrador "los ridículos celos que no fui capaz de esconder". Però ara la seva vida se centra en el Luiz, a qui visitarà per provar de convèncer-lo que no es mati. I és aquí on s'encén l'agitació, amb situacions realment estranyes i narrativament fascinants, que culminen en la decisió secreta d'en Yorick de matar-se abans que en Luiz. Apareixen personatges com el director de l'editorial, Anselmo Cárdenas, el bomber Terry, el propietari d'una botiga d'aparells de pesca, Simao, el germà d'en Luiz, Duarte, o el joyceà home de la gavardina. Són freqüents els desplaçaments: a Lisboa, a un poblet de la costa portuguesa, Calvalhal, al llac Constança, al Carib o la República Dominicana. Freqüents també els locals, ja que tots dos són bevadors empedreïts. I és així com l'eufòria, amb la desdramatitzada mort, ens acompanya al llarg de la novel·la. /

/ En Yorick comparteix protagonisme amb en Luiz, decidit a suïcidar-se i que troba una residència per poder fer-ho

Una imatge recent de l'escriptor Ray Loriga

PABLO MARTÍN / EFE

Ray Loriga
Cualquier verano es un final
Alfaguara
240 pàgines
19,90 euros

Xènia Dyakonova
El conte de l'alfabet
L'Avenç
160 pàgines
15,67 euros

Un policia a cavall intenta detenir un lladre de patates a Narofominsk, el 1995

NARRATIVA

La vida a Rússia, entre la farsa i la tragèdia

Al voltant de les lletres de l'alfabet ciríl·lic Xènia Dyakonova ha construït un seguit d'històries morals, sobre la literatura i la vida russa. Escrit originalment en català

JULIÀ GUILLAMON

Dins la sèrie que *L'Avenç* dedica a recollir la memòria dels escriptors, Xènia Dyakonova (Leningrad, actual Sant Petersburg, 1985) ha publicat un llibre magnífic. Poeta, traductora, crítica literària i professora d'escriptura de l'Ateneu Barcelonès, va arribar a Barcelona amb disset anys, ha estudiat Teoria de la Literatura i Literatura Comparada a la UB i ha esdevingut una d'aquelles figures pont que d'una manera que sembla miraculosa connecta la cultura catalana amb les grans cultures europees, sense intermediació. Dona gust estar llegint unes ratlles sobre una prelude d'Aleksandr Scriabin i que et digui, amb tota naturalitat, que s'assembla a Frederic Mompou o que, quan t'explica el significat de *nadriv* (una paraula que sembla ser que es va inventar Dostoievski), remarqui que Joan Sales "en la seva versió indirecta però competent de la novel·la -la va traduir del francès- opta per una traducció literal i prou eficaç; esquinçament". No sabem la sort que tenim.

A diferència d'altres llibres, que potencien l'aspecte familiar i personal, *El conte de l'alfabet* posa l'accent en la formació de la sensibilitat i en els inicis de la vocació literària. Com tots els llibres fragmentats, organitzats arbitràriament -en aquest cas, al voltant de les lletres de l'alfabet ciríl·lic-, permet disposar de zones d'ombra, prescindir del que no es vol explicar i il·luminar el que interessa. Tenim notícies de rebesavi arquitecte, d'una besàvia catèdrica de filologia anglesa, d'una estada a Tenerife, però la seqüència completa no l'arribem a saber mai. Aquestes pinzellades biogràfiques creen interès i misteri. La majoria dels textos de Xènia Dyakonova es mouen entre la farsa i la tragèdia. Retraten la vida cultural des dels anys trenta, amb la persecució dels grans noms de la literatura russa, fins a l'època actual, amb una atenció preferent a la infantesa i la joventut de l'autora, als anys noranta, una època de caos i misèria, després de la perestroika.

Hi ha històries molt bones, amb con-

tingut exemplar o moral, com la història de la investigació sobre l'existència del ieti, que culmina amb un poema excel·lent: la poesia té sempre l'última paraula. O l'episodi de la borratxera que fa sortir a la llum melodramàticament l'existència d'un informador de la KGB en un grup d'amics. També hi ha un retrat del món rus, desconcertant per a nosaltres, habitants d'un món contemplatiu, aviciat i flonjo: la duresa del món acadèmic i de l'ensenyament musical. La bona fama dels lladres i els vius en els contes populars, característic de la idiosincràcia russa (en aquest punt he de dir que els lladres i els vius a Espanya deu-n'hi-do l'admiraació que desporten i el prestigi que tenen). També ofereix algunes llicons literàries, sobre llibres per a la canalla que es posen a favor de la llibertat dels nens i quan explica que a l'època soviètica la *skazka* era una sàtira disfressada d'història per a infants i cita l'argument d'una narració teatral en la qual Lancelot es disposa a matar la fera i alliberar el poble, però es troba que el poble no vol ser alliberat i que a la donzella ja li està bé morir perquè dies després tothom portarà dol pensant en ella i menjarà brioxos de la marca Pobra Noia.

També es refereix a la traducció literal, amb l'anècdota de Marina Tsvetàieva

/ Dona gust estar llegint unes pàgines sobre uns preludis de Scriabin i que et digui que s'assembla a Frederic Mompou

que va traduir uns poemes de Puixkin per a Paul Valéry: els va traduir en vers, com és costum de fer en rus. Valéry, que potser es va malliar d'aquesta traducció en vers, no li va respondre mai.

Dyakonova parla de la tradició de fer un poema que comença com una traducció fidel d'un altre poema i que al final se'n desvia i diu que és una pràctica que aquí no existeix. Hi ha el poema *Sensació* de Palau i Fabre, a partir de Rimbaud (no ho dic com a crítica), i penso com li hauria agradat a Palau conèixer Dyakonova i parlar amb ella de poesia. Més enllà de la biografia, de la història cultural, de la narració dels darrers anys de la història de Rússia, *El conte de l'alfabet* és un llibre de literatura apassionant. /